

Makalenin Türü / Article Type : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Date Received : 15.04.2021
Kabul Tarihi / Date Accepted : 29.09.2021
Yayın Tarihi / Date Published : 15.12.2021

 <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2021..-917028>

5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTABINDA YER ALAN ETKİNLİKLERİN 2018 SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NDA YER ALAN KAZANIMLAR AÇISINDAN İNCELENMESİ

Seher AZRAK¹

ÖZ

Ders kitaplarının en önemli ve etkili kısmını öğrenme etkinlikleri oluşturur. Öğrenme etkinlikleri ile öğrenciler derse etkin katılım gösterirler. Öğrencilerin öğrendiklerini kendi deneyimleri ile kalıcı hale getirmeleri öğrenme etkinlikleri ile sağlanır. Öğrenme etkinlikleri öğretim programında yer alan kazanımlara yönelik olmalıdır. Ders kitaplarının ünite sonu değerlendirme çalışmaları ise, üniteye verilmesi hedeflenen kazanımların öğrenciler tarafından kazanılıp kazanılmadığının değerlendirilmesi bakımından önemlidir. Bu sayede öğrenme-öğretme sürecinin etkililiği ve verimliliği konusunda öğretmene dönüt sağlanmış olur. Öğretmene de öğrencilerde bulunan eksiklikleri görerek düzeltme imkânı sağlar. Başka bir deyişle ders kitaplarındaki etkinliklerde yer alan sorular ile öğretim programlarındaki kazanımların ne ölçüde gerçekleştiği ortaya konulabilir. Dolayısıyla ders kitaplarında yer alan ünite içi öğrenme etkinlikleri ile ünite sonu değerlendirme çalışmalarının kazanımlarla uyumlu olmasının önemli olduğu söylenebilir. Bu araştırma ile amaçlanan da, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımların, 2019-2020 öğretim yılında okutulan 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki ünite sonu değerlendirme çalışmalarında ve ünite içinde yer alan öğrenme etkinliklerinde ne düzeyde bulunduğunu ortaya koymaktır. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımına uygun olarak doküman analizi yöntemiyle yapılmıştır. Araştırmada, ünitelerde verilmesi planlanan tüm kazanımlarla ilgili, ünite içi öğrenme etkinliklerinin ve ünite sonu çalışmalarının hazırlanmış olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Değerlendirme soruları, kazanım, öğrenme etkinlikleri, Sosyal Bilgiler ders kitabı

INVESTIGATION OF LEARNING ACTIVITIES AND END-UNIT EVALUATION STUDIES IN THE UNIT IN THE CLASS 5 SOCIAL KNOWLEDGE IN TERMS OF ACHIEVEMENTS

ABSTRACT

Learning activities constitute the most important and effective part of the textbooks. With learning activities, students participate actively in the lesson. It is ensured by learning activities that students make what they learn with their own experiences permanent. Learning activities should be oriented towards the gains in the curriculum. The end-of-unit evaluation studies of textbooks are important in evaluating whether the objectives to be given in the unit have been acquired by students or not. In this way, feedback is provided to the teacher about the effectiveness and efficiency of the learning-teaching process. The teacher also provides the opportunity to see the deficiencies in the students and correct them. In other words, with the questions in the activities in the textbooks, it can be revealed to what extent the achievements in the curriculum have been achieved. Therefore, it can be said that it is important that the in-unit learning activities in the textbooks and the end-of-unit evaluation studies are compatible with the outcomes. The aim of this research is to reveal the level of the achievements in the 2018 Social Studies curriculum in the end-of-unit assessment studies in the 5th Grade Social Studies textbook taught in the 2019-2020 academic year and in the learning activities within the unit. The research was conducted with the method of document analysis in accordance with the qualitative research approach. As a result of the research, it was concluded that the learning activities and end-of-unit studies were prepared in the unit related to all the acquisitions planned to be given in the units.

Keywords: Assessment questions, acquisition, learning activities, Social Studies textbook

¹ Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, seherazrak@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-0629-4009>

1. GİRİŞ

Eğitim sistemi siyasi, sosyal, teknolojik, bilimsel gelişmelerden etkilenerek bunlara uyum sağlayabilmek için zaman zaman bazı değişikliklere maruz kalabilir. Bu anlamda Türkiye’de yapılan en önemli program değişikliği 2005-2006 öğretim yılında olmuştur. Bu değişikliğin Türk eğitim sisteminde önemli gelişmelerin başlangıcı olduğu söylenebilir (Demir vd., 2014). 2005 yılından itibaren yapılandırmacı anlayış eğitim sisteminde yerini almıştır. Yapılandırmacılığı esas alan öğretim programları öğrenci merkezli, aktif öğrenmeyi geliştiren bir yapıda hazırlanmıştır. Ders kitapları da yapılandırmacı anlayışa uygun olarak hazırlanmıştır (Akpınar, 2013). 2017 yılına kadar ders kitabı, çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitapları kullanılırken, 2017 yılında çalışma kitapları ile öğretmen kılavuz kitapları kaldırılmıştır. Ders kitapları tek kitap haline getirilmiştir. Bu durum ders kitaplarının hem öğrenciler hem de öğretmenler için önemli kaynaklar haline gelmesini sağlamıştır (Fidan vd., 2018).

Ders kitabı, eğitim programının hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme-değerlendirme öğelerine uygun olarak hazırlanan, öğrenme amacıyla kullanılan basılı öğretim aracıdır (Demirel & Kiroğlu, 2006). Ders kitapları, belli bir ders için tasarlanan araçlardan birisidir. Başka bir deyişle, bir dersin öğretiminde gerekli olan içeriğin bulunduğu, belirli bir sınıf düzeyine uygun olarak hazırlanan temel kaynaklardır. İçeriği hazırlanırken öğretim programları dikkate alınır. Öğretim programlarında bulunan kazanımlar sistematik olarak ders kitabında bulunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında ders kitaplarının öğrenme-öğretme sürecinde kullanılabilecek önemli ders araçlarından biri olduğu söylenebilir. Nitekim ders kitapları okullarda en çok kullanılan öğretim aracıdır. Bu durum ders kitaplarının önemini daha da artırmaktadır (Gülersoy, 2013; Ünsal & Güneş, 2002). Ders kitapları öğretmen, öğrenci ve öğretim programı arasındaki ilişkiyi sağlar. Başka bir deyişle programla öğrenci arasında köprü kuran temel araçtır (Keleş, 2008). Türkiye’de ders kitapları dışında öğretmenlerin kullanabileceği eğitim araçları yönünden eksiklikler olduğu için okullarda öğretimin çoğunlukla ders kitaplarıyla yapıldığı söylenebilir (Ertürk & Güler, 2017). Bu nedenle dersin işlenişinde ders kitapları önemli dokümanlar olarak görülmektedir.

Ders kitaplarının en önemli ve etkili kısmını öğrenme etkinlikleri oluşturur (Kerpiç, 2011). Öğrenme etkinlikleri ile öğrenciler derse etkin katılım gösterirler. Öğrencilerin öğrendiklerini kalıcı hale getirmeleri öğrenme etkinlikleri ile sağlanır. Öğrenme etkinlikleri öğretim programında yer alan kazanımlara yönelik olmalıdır. Bu sayede, kazanımların planlı ve kontrollü olarak öğrenmeye kazandırılması sağlanır. Bunun yanında, öğrenme etkinlikleri, öğrenilen kavramların pekiştirilmesinde, zorluk ve yanlışların ortadan kaldırılmasında, farkındalık oluşturulmasında kullanmak için hazırlanmalıdır. Metni anlama, yorumlama ve analiz etme etkinlikleri, haber inceleme yorumlama etkinlikleri, tablo etkinlikleri, yansıtıcı düşünme etkinlikleri, fotoğraf, karikatür inceleme ve ilişki kurma etkinlikleri, araştırma etkinlikleri, harita okuma, inceleme ve yorumlama etkinlikleri, ürün ortaya koyma etkinlikleri, grup çalışması etkinlikleri, proje geliştirme etkinlikleri; öğrenme etkinliklerine örnek olarak verilebilir (Fidan vd., 2018; Kerpiç, 2011).

Ders kitaplarının ünite sonu değerlendirme çalışmaları ise, üniteye verilmesi hedeflenen kazanımların öğrenciler tarafından kazanılma durumunun değerlendirilmesi konusunda önemlidir. Bu sayede öğrenme-öğretme sürecinin etkililiği ve verimliliği konusunda öğretmene dönüt sağlanmış olur. Öğretmen de öğrencilerde bulunan eksiklikleri görerek düzeltme imkânına sahip olur (Karagözoğlu, 2020). Başka bir deyişle ders kitaplarındaki etkinliklerde yer alan sorular ile öğretim programlarındaki kazanımların ne ölçüde gerçekleştiği ortaya konulabilir. Bunun yanında öğrencilerin bilgi eksiklikleri tespit edilebilir. Bu durumda öğrencilerin motivasyonlarında yükselme sağlanabilir (Uymaz & Çalışkan, 2019). Dolayısıyla ders kitaplarında yer alan ünite içi öğrenme etkinlikleri ile ünite sonu değerlendirme çalışmalarının kazanımlarla uyumlu olmasının önemli olduğu söylenebilir.

1.1. Araştırmanın amacı

Bu araştırma ile amaçlanan, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yer alan kazanımların, 2019-2020 öğretim yılında okutulan 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki ünite sonu değerlendirme çalışmalarında ve ünite içinde yer alan öğrenme etkinliklerinde ne düzeyde bulunduğunu ortaya koymaktır. Bu çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1- 5. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan kazanım ve etkinliklerin ünitelere dağılımı nasıldır?
- 2- 5. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan etkinliklerin ünitelere dağılım oranları nedir?
- 3- Birey ve toplum öğrenme alanında yer alan kazanımların ders kitabındaki Birey ve Toplum ünitesindeki etkinliklere dağılımı nasıldır?
- 4- Kültür ve miras öğrenme alanında yer alan kazanımların ders kitabındaki Kültür ve Miras ünitesindeki etkinliklere dağılımı nasıldır?
- 5- İnsanlar, yerler ve çevreler öğrenme alanında yer alan kazanımların ders kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler ünitesindeki etkinliklere dağılımı nasıldır?
- 6- Bilim, teknoloji ve toplum öğrenme alanında yer alan kazanımların ders kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum ünitesindeki etkinliklere dağılımı nasıldır?

- 7- Üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanında yer alan kazanımların ders kitabındaki Üretim, Dağıtım ve Tüketim ünitesindeki etkinliklere dağılımı nasıldır?
- 8- Etkin vatandaşlık öğrenme alanında yer alan kazanımların ders kitabındaki Etkin Vatandaşlık ünitesindeki etkinliklere dağılımı nasıldır?
- 9- Küresel bağlantılar öğrenme alanında yer alan kazanımların ders kitabındaki Küresel Bağlantılar ünitesindeki etkinliklere dağılımı nasıldır?

1.2. Araştırmanın önemi

Alanyazın incelendiğinde, Sosyal Bilgiler ders kitaplarında bulunan değerlendirme sorularının Bloom taksonomisinde bilişsel alan basamaklarına göre incelenmesi (Oran & Karalı, 2019), Sosyal Bilgiler ders kitaplarının, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki etkinliklerin incelenmesi (Şirin, 2012), öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler ders kitabındaki etkinliklere yönelik görüşleri (Akpınar, 2013), Sosyal Bilgiler Ders Kitabında yer alan öğrenme etkinliklerinin değerlendirilmesi (Fidan vd., 2018) konusunda araştırmalara rastlanmıştır. Ancak 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan öğrenme etkinlikleri ile ünite sonu değerlendirme çalışmalarının öğretim programında verilen kazanımlara oranlarını değerlendiren bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ders kitaplarının öğretim programlarındaki kazanımları öğrenciye kazandırma gibi önemli bir rolü olduğu için kazanımlar ile öğrenme etkinliklerinin ve ünite sonu değerlendirme çalışmalarının örtüşmesi gerektiği söylenebilir. Yapılan bu incelemenin Sosyal Bilgiler ders kitaplarının hazırlanmasından sorumlu olan kişiler için rehber olabilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında ünite içinde yer alan öğrenme etkinlikleri ile ünite sonu değerlendirme çalışmalarının öğrenme programında bulunan kazanımlara oranlarını belirlemeye yönelik yapılan bu araştırma, nitel araştırma yöntemine uygun olarak tasarlanmıştır. Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman incelemesi gibi bilgi toplama yöntemlerini kullanır. Ayrıca algı ve durumların doğal ortamda gerçek ve bütüncül şekilde ortaya konulması için nitel bir sürecin izlendiği araştırma yöntemidir (Yıldırım, 1999).

2.2. Veri toplama araçları ve süreci

Veri toplama aracı olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması amaçlanan konular hakkında bilgilerin yer aldığı yazılı dokümanların analiz edilmesine denir (Cansız Aktaş, 2015; Yıldırım & Şimşek, 2013). Nitekim Ulutaş (2015), öğretim materyallerinin yeterlikleri ve sonuçları hakkında bir inceleme yapılacağı zaman doküman incelemesi yönteminin kullanılmasının uygun olabileceğini belirtmiştir. İncelenen doküman, Anadolu yayıncılık tarafından basılan, Erhan Şahin tarafından yazılan 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı ile sınırlı tutulmuştur. Araştırmada kullanılan ders kitabı Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 28.05.2018 tarih ve 78 sayılı (ekli listenin 84. sırasında) kurul kararıyla 2018-2019 öğretim yılından itibaren beş yıl süre ile ders kitabı olarak kabul edilmiştir.

2.3. Verilerin analizi

Bu araştırmada öncelikli olarak her bir ünite için, ünite içinde yer alan öğrenme etkinlikleri ve ünite sonu değerlendirme çalışmalarının öğretim programında yer alan kazanımlarla eşleştirilmesi yapılmıştır. Kitaptaki her etkinliğin ve sorunun hangi kazanımla ilişkili olduğu belirlendikten sonra etkinlik-kazanım oranları tabloya yansıtılmıştır. Daha sonra üniteye yer alan kazanımların, öğrenme etkinlikleri ve ünite sonu değerlendirme çalışmalarına oranları ortaya konulmuştur.

2.4. Araştırmanın etik izni

Bu araştırmada, “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Ayrıca araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Bu nedenle insanlardan veri toplanmamıştır.

3. BULGULAR

Sosyal Bilgiler ders kitabında 1. ünite “Birey ve Toplum”, 2. ünite “Kültür ve Miras”, 3. ünite “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, 4. ünite “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, 5. ünite “Üretim, Dağıtım ve Tüketim”, 6. ünite “Etkin Vatandaşlık” ve 7. ünite “Küresel Bağlantılar” olmak üzere yedi ünite bulunmaktadır. Bu ünitelerde ünite içinde yer alan öğrenme etkinlikleri ve ünite sonu değerlendirme çalışmaları yer almaktadır. Ünite içinde yer alan öğrenme etkinlikleri farklı başlıklar altında yer almıştır. Ünite içinde yer alan öğrenme etkinlikleri “Hazırlık Çalışması, Düşünelim Tartışalım, Sıra Sizde, Özlü Sözleri Yorumlayalım, Araştırılmalı Paylaşalım, Görseli Yorumlayalım” olarak adlandırılırken, ünite sonu değerlendirme çalışmaları ise “Doğru-Yanlış, Boşluk Doldurma, Tablo Doldurma, Çoktan Seçmeli, Açık Uçlu Sorular, Eşleştirme, Sınıflama” olarak adlandırılmıştır. Ders kitabındaki ünitelerde bulunan kazanımların ayrı ayrı her bir ünite içinde yer alan öğrenme etkinlikleri ve ünite sonu değerlendirme çalışmalarının kazanımlara oranları tablolar halinde bu kısımda verilmiştir.

Tablo 1.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Kazanım ve Etkinliklerin Ünitelere Dağılımı

Ünite Adı	Etkinlik		Kazanım	
	f	%	f	%
1. Birey ve Toplum	43	12,22	4	12,12
2. Kültür ve Miras	59	16,76	5	15,15
3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler	58	16,48	5	15,15
4. Bilim, Teknoloji ve Toplum	49	13,92	5	15,15
5. Üretim, Dağıtım ve Tüketim	55	15,63	6	18,18
6. Etkin Vatandaşlık	48	13,64	4	12,12
7. Küresel Bağlantılar	40	11,36	4	12,12
Toplam	352	100	33	100

Tablo 1’de 5. sınıf ünitelerin kazanım ve etkinlik oranları verilmiştir. Bu oranlara bakıldığında en fazla kazanıma %18,18 ile “üretim, dağıtım ve tüketim” öğrenme alanı sahipken, bu ünitenin ders kitabındaki etkinlik ağırlığı %15,63’lük oranla 3. sıradadır. “kültür ve miras, insanlar, yerler ve çevreler, bilim, teknoloji ve toplum” öğrenme alanları kazanım oranları 15,15 ile 2. sırada yer almaktadır. Ders kitabında bu öğrenme alanlarının etkinlik oranları farklılık göstermektedir. “kültür ve miras” öğrenme alanı %16,76 ile 1. sırada yer alırken, “üretim, dağıtım ve tüketim” öğrenme alanının etkinlik oranı % 16,48 ile 2. sırada yer alır. “bilim, teknoloji ve toplum” öğrenme alanının etkinlik oranı ise, 13,92 ile 4. sıradadır. “birey ve toplum, etkin vatandaşlık ve küresel bağlantılar” öğrenme alanları kazanım oranları bakımından %12,12 ile 3. sırada yer alır. Bu öğrenme alanlarının programdaki kazanım oranları aynı olmasına karşın ders kitabında yer alan etkinlik oranları farklılık göstermektedir. Ders kitabında, %12,22 etkinlik oranıyla “birey ve toplum” öğrenme alanı 6. sırada, %13,64 etkinlik oranıyla “etkin vatandaşlık” öğrenme alanı 5. sırada, %11,36 etkinlik oranıyla “küresel bağlantılar” en az etkinliğe sahip öğrenme alanı olarak 7. sırada yer almaktadır.

Tablo 2.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Etkinliklerin Ünitelere Dağılımı

Etkinlik	Ünite								Toplam	%
	Birey ve Toplum	Kültür ve Miras	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Etkin Vatandaşlık	Küresel Bağlantılar	Toplam		
Ünite sonu değerlendirme çalışmaları										
Doğru-Yanlış	8	8	8	7	7	8	8	54	18,37	
Boşluk Doldurma	8	8	8	7	8	8	8	55	18,71	
Tablo Doldurma	12	-	16	10	10	-	9	57	19,39	
Çoktan Seçmeli	5	10	11	10	10	11	6	63	21,43	
Açık Uçlu Sorular	4	8	7	7	6	4	4	40	13,61	
Eşleştirme	-	14	-	-	-	8	-	22	7,48	
Sınıflama	-	3	-	-	-	-	-	3	1,02	
TOPLAM	37	49	50	41	33	39	35	294	100	

Tablo 2 (devamı).**5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Ünitelerdeki Etkinliklerin Dağılımı**

Etkinlik	Ünite	Birey ve Toplum	Kültür ve Miras	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Etkin Vatandaşlık	Küresel Bağlantılar	Toplam	%
Ünite içinde yer alan öğrenme etkinlikler										
Hazırlık Çalışması		4	5	5	5	6	4	4	33	25,78
Düşünelim Tartışalım		5	1	6	4	4	1	2	23	17,97
Sıra Sizde		5	7	5	5	7	6	5	40	31,25
Özlü sözleri yorumlayalım		1	1	-	1	1	1	-	5	3,91
Araştırılmalı Paylaşalım		1	8	4	2	3	4	2	24	18,75
Görseli Yorumlayalım		-	-	2	-	1	-	-	3	2,34
TOPLAM		16	22	22	17	22	16	13	128	100

Tabloda 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki ünitelerde yer alan etkinliklerin dağılımı verilmiştir. Etkinlikler ünite sonu değerlendirme çalışmaları ve ünite içinde yer alan öğrenme etkinlikleri olarak iki açıdan incelenmiştir. Ünite sonu değerlendirme çalışmalarının içinde doğru-yanlış testleri, boşluk doldurma çalışmaları, tablo doldurma çalışmaları, çoktan seçmeli sorular, açık uçlu sorular, eşleştirme ve sınıflama soruları yer almaktadır. Ünite içinde yer alan öğrenme etkinliklerinde de “hazırlık çalışmaları, düşünelim tartışalım, sıra sizde, özlü sözleri yorumlayalım, görseli yorumlayalım” başlıklı kısımlar bulunmaktadır. Ünite sonu değerlendirme çalışmalarında toplam 294 etkinlik yer alırken, ünite içinde yer alan öğrenme etkinlikleri 128 adettir.

Ünite sonu değerlendirme çalışmalarında 50 adet etkinlik ile birinci sırada “İnsanlar, yerler ve çevreler” ünitesi bulunmaktadır. “Kültür ve Miras” ünitesi 49 tane etkinlik ile 2. sırada, “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ünitesi 41 tane etkinlik ile 3. sırada, “Etkin Vatandaşlık” ünitesi 39 tane etkinlik ile 4. sırada, “Birey ve Toplum” ünitesi 37 tane etkinlikle 5. sırada, “Küresel Bağlantılar” ünitesi 35 tane etkinlik ile 6. sırada, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ünitesi ise 33 tane etkinlik ile 7. sırada yer almaktadır. Ünite sonu değerlendirme çalışmalarının %21,43'lük kısmında çoktan seçmeli sorular yer almaktadır. %21,43'ü tablo doldurma çalışmaları; %18,71'i boşluk doldurma soruları; %18,37'yi doğru-yanlış soruları; %13,61'i açık uçlu sorular; %7,48'i eşleştirme soruları; %1,02'yi ise sınıflama etkinlikleri oluşturmaktadır.

Ünite içinde yer alan öğrenme etkinliklerinde “Kültür ve Miras”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ve “Üretim Dağıtım ve Tüketim” üniteleri 22 tane etkinlik ile birinci sıradayken; “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ünitesi 17 etkinlik ile 2. sırada; “Birey ve Toplum”, “Etkin Vatandaşlık” üniteleri 16 etkinlikle 3. sırada; “Küresel Bağlantılar” ünitesi 13 etkinlik ile 4. sırada yer almaktadır. Ünite içinde yer alan öğrenme etkinliklerinin %31,17'sini “sıra sizde” etkinlikleri; %25,78'ini hazırlık çalışmaları; %18,75'ini “araştırılmalı paylaşalım” etkinlikleri, %17,97'sini “düşünelim tartışalım” etkinlikleri; %3,91'ini “özlü sözleri yorumlayalım” etkinlikleri; %2,34'ünü ise “görseli yorumlayalım” etkinlikleri oluşturmaktadır.

Tablo 3.**Birey ve Toplum Öğrenme Alanında Yer Alan Kazanımların Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Ünitesindeki Etkinliklere Dağılımı**

Etkinlik	Kazanım	SB.5.1.1.	SB.5.1.2.	SB.5.1.3.	SB.5.1.4.
Ünite sonu değerlendirme çalışmaları					
Doğru-Yanlış		1	2	3	2
Boşluk Doldurma		1	-	4	3
Tablo Doldurma		1	-	2	-
Çoktan Seçmeli		1	1	2	1
Açık Uçlu Sorular		1	1	1	1
Eşleştirme		-	-	-	-
Sınıflandırma		-	-	-	-
TOPLAM		4	4	12	7
Ünite içinde yer alan öğrenme etkinlikleri					
Hazırlık Çalışması		1	1	1	1
Düşünelim Tartışalım		1	1	2	1

Tablo 3 (devamı).

Birey ve Toplum Öğrenme Alanında Yer Alan Kazanımların Ders Kitabındaki Birey ve Toplum Ünitesindeki Etkinliklere Dağılımı

Etkinlik	Kazanım			
	SB.5.1.1.	SB.5.1.2.	SB.5.1.3.	SB.5.1.4.
Ünite içinde yer alan öğrenme etkinlikleri				
Sıra Sizde	1	1	2	1
Özlü sözleri yorumlayalım	-	-	1	-
Araştırma Paylaşım	-	-	-	1
Görseli Yorumlayalım	-	-	-	-
TOPLAM	3	3	6	4

Tabloda “Birey ve Toplum” ünitesinde, programda yer alan kazanımların ünite sonu değerlendirme çalışmalarına ve ünite içinde yer alan öğrenme etkinliklerine dağılımı yer almaktadır. Ders kitabında yer alan birinci ünite ile ilgili etkinliklerin toplamına bakıldığında en fazla etkinliğin (18) SB.5.1.3. kazanımına yönelik olduğu görülmektedir. İkinci olarak 11 etkinlik ile SB.5.1.4. kazanımı, üçüncü olarak 7 etkinlik ile SB.5.1.1. ve SB.5.1.2. kazanımları yer almaktadır.

Ünite sonu değerlendirme çalışmalarında 12 etkinlik ile SB.5.1.3. kazanımı (Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır.) en fazla etkinlik yapılan kazanım olmuştur. Daha sonra SB.5.1.4. (Çocuk olarak haklarından yararlanmaya ve bu hakların ihlal edildiği durumlara örnekler verir.) kazanımı 11 etkinlik ile ikinci sırada; SB.5.1.1. (Sosyal Bilgiler dersi Türkiye Cumhuriyeti’nin etkin bir vatandaşı olarak kendi gelişimine katkısını fark eder.) ve SB.5.1.2. (Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar.) kazanımları 7 etkinlik ile üçüncü sırada yer almaktadır. Bu ünite de eşleştirme ve sınıflama çalışmaları hiçbir kazanım için kullanılmamıştır. Doğru-yanlış soruları, çoktan seçmeli ve açık uçlu sorular her kazanım için hazırlanan sorular olurken, boşluk doldurma testlerinde SB.5.1.2. kazanımı ile ilgili soruya yer verilmemiştir. Tablo doldurma çalışmalarında SB.5.1.2. ve SB.5.1.4. kazanımı ile ilgili soru bulunmamaktadır.

Ünite içinde yer alan öğrenme etkinlikleri arasında SB.5.1.3. kazanımı ile ilgili 6 etkinlik; ikinci sırada yer alan SB.5.1.4. kazanımı ile ilgili 4 etkinlik; üçüncü sırada yer alan SB.5.1.1. ve SB.5.1.2. kazanımları ile ilgili 3 etkinlik bulunmaktadır. Bu ünite de görsel yorumlayalım başlıklı etkinlik hiçbir kazanım için kullanılmamıştır. Hazırlık çalışmaları, düşünelim tartışalım, sıra sizde her kazanım için hazırlanan etkinliklerdir. Özlü sözleri yorumlayalım etkinliği sadece SB.5.1.3. kazanımı ile ilgili hazırlanırken, araştırma paylaşım etkinliği sadece SB.5.1.4. kazanımı ile ilgili hazırlanmıştır.

Tablo 4.

Kültür ve Miras Öğrenme Alanında Yer Alan Kazanımların Ders Kitabındaki Kültür ve Miras Ünitesindeki Etkinliklere Dağılımı

Etkinlik	Kazanım				
	SB.5.2.1.	SB.5.2.2.	SB.5.2.3.	SB.5.2.4.	SB.5.2.5.
Ünite değerlendirme çalışmaları					
Doğru-Yanlış	2	2	2	1	1
Boşluk Doldurma	3	2	2	1	-
Tablo Doldurma	-	-	-	-	-
Çoktan Seçmeli	3	2	3	-	2
Açık Uçlu Sorular	3	1	1	2	1
Eşleştirme	1	-	1	-	-
Sınıflandırma	-	1	-	-	-
TOPLAM	12	8	9	4	4
Ünite içinde yer alan öğrenme etkinlikleri					
Hazırlık Çalışması	1	1	1	1	1
Düşünelim Tartışalım	-	-	-	1	-
Sıra Sizde	3	1	1	1	1
Özlü sözleri yorumlayalım	-	-	-	-	1
Araştırma Paylaşım	1	1	4	1	1
Görsel Yorumlayalım	-	-	-	-	-
TOPLAM	5	3	6	4	4

Tabloda “Kültür ve Miras” ünitesinin, programda yer alan kazanımlar ile ünite sonu değerlendirme çalışmalarının ve ünite içinde yer alan öğrenme etkinliklerinin dağılımı yer almaktadır. Ders kitabında yer alan “Kültür ve Miras” ünitesi ile ilgili etkinliklerin toplamına bakıldığında en fazla etkinliğin SB.5.2.1. kazanımı (17) ile ilgili olduğu

görülmektedir. Daha sonra sırayla SB.5.2.3. kazanımı (15 adet), SB.5.2.2. kazanımı (11 adet) ve son olarak da SB.5.2.4. kazanımı (8 adet) ile SB.5.2.5. kazanımı (8 adet) yer almaktadır.

Ünite sonu değerlendirme çalışmalarında 12 etkinlik ile SB.5.2.1. kazanımı (Somut kalıntılardan yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.) en fazla etkinlik bulunan kazanımdır. İkinci sırada 9 etkinlik ile SB.5.2.3. kazanımı (Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler), üçüncü sırada SB.5.2.2. kazanımı (Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve eserleri tanıtır); dördüncü sırada ise SB.5.2.4. (Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder) ve SB.5.2.5. (Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihî gelişimini değerlendirir) kazanımları yer almaktadır. Bu ünite de tablo doldurma ve sınıflandırma çalışmalarına hiç yer verilmemiştir. Doğru-yanlış soruları, açık uçlu sorular her kazanım için kullanılan etkinlikler olmuştur. Boşluk doldurma çalışmalarında sadece SB.5.2.5. kazanımı için soru hazırlanmamıştır. Çoktan seçmeli sorularda sadece SB.5.2.4. kazanımı ile ilgili soruya yer verilmemiştir. Eşleştirme soruları SB.5.2.1. ve SB.5.2.3. kazanım ile ilgili hazırlanmıştır.

Ünite içinde yer alan öğrenme etkinliklerine bakıldığında, en fazla etkinliğin SB.5.2.3. kazanım ile ilgili hazırlandığı görülmektedir. Daha sonra sıra ile SB.5.2.1. kazanımıyla ilgili 5 etkinlik; SB.5.2.4. ve SB.5.2.5. kazanımları ile ilgili 4'er etkinlik ve son olarak SB.5.2.2. kazanımı ile ilgili 3 etkinlik hazırlanmıştır. Bu ünite de görseli yorumlayalım etkinliği bulunmamaktadır. Hazırlık çalışmaları, sıra sizde ve araştırılım paylaşım bölümlerinde kazanımların hepsi ile ilgili etkinlikler hazırlanmıştır. Düşünelim tartışalım bölümünde sadece SB.5.2.4. kazanım ile ilgili etkinlik bulunurken, özlü sözleri yorumlayalım bölümünde sadece SB.5.2.5. kazanım ile ilgili etkinliğe rastlanmıştır.

Tablo 5.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler Öğrenme Alanında Yer Alan Kazanımların Ders Kitabındaki İnsanlar, Yerler ve Çevreler Ünitesindeki Etkinliklere Dağılımı

Etkinlik	Kazanım	5.3.1.	5.3.2.	5.3.3.	5.3.4.	5.3.1.
Ünite değerlendirme çalışmaları						
Doğru-Yanlış		2	1	3	1	1
Boşluk Doldurma		3	1	2	1	1
Tablo Doldurma		-	1	1	-	-
Çoktan Seçmeli		2	3	2	3	1
Açık Uçlu Sorular		2	1	2	1	1
Eşleştirme		-	-	-	-	-
Sınıflandırma		-	-	-	-	-
TOPLAM		9	7	10	6	4
Ünite içinde yer alan öğrenme etkinlikleri						
Hazırlık Çalışması		1	1	1	1	1
Düşünelim Tartışalım		-	-	1	-	5
Sıra Sizde		1	1	1	1	1
Özlü sözleri yorumlayalım		-	-	-	-	-
Araştırılım Paylaşım		1	1	1	1	-
Görseli Yorumlayalım		1	-	-	1	-
TOPLAM		4	3	4	4	7

Tabloda “İnsan, Yerler ve Çevreler” ünitesinin, programda yer alan kazanımlar ile ünite sonu değerlendirme çalışmalarının ve ünite içinde yer alan öğrenme etkinliklerinin dağılımı yer almaktadır. Ders kitabında yer alan “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ünitesi ile ilgili etkinliklerin toplamına bakıldığında en fazla etkinlik SB.5.3.3. kazanımı (14) ile ilgili olduğu görülmektedir. Daha sonra SB.5.3.1. kazanımı (13) ikinci, SB.5.3.5. kazanımı (11) üçüncü ve son olarak da SB.5.3.2. kazanımı (10) ile SB.5.3.4. kazanımı (10) dördüncü sırada yer almaktadır.

Ünite sonu değerlendirme çalışmalarında 10 etkinlik ile SB.5.3.3. kazanımı (Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir) en fazla etkinlik bulunan kazanımdır. İkinci sırada 9 etkinlik ile SB.5.3.1. kazanımı (Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar); üçüncü sırada SB.5.3.2. kazanımı (Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar); dördüncü sırada SB.5.3.4. (Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular); beşinci sırada ise SB.5.3.5. (Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar) kazanımı yer almaktadır. Bu ünite de eşleştirme ve sınıflandırma çalışmalarına yer verilmemiştir. Doğru-yanlış, boşluk doldurma, çoktan seçmeli ve açık uçlu sorular her kazanım

için kullanılan etkinlikler olmuştur. Tablo doldurma çalışmaları ise sadece SB.5.3.2. ve SB.5.3.3. kazanımları ile ilgili hazırlanmıştır. Saygı, sevgiyi içinde bulunduran kristal bir kaptır. Saygı zarar görürse sevgide zarar görür.

Ünite içinde yer alan öğrenme etkinliklerine bakıldığında, SB.5.3.5. kazanım ile ilgili 7 etkinlik hazırlanmıştır. Böylece en fazla etkinlik bu kazanımla ilgilidir. İkinci sırada SB.5.3.1. kazanım, SB.5.3.3. kazanım ve SB.5.3.4. kazanımı 4 etkinlik ile hazırlanmıştır. Üçüncü sırada ise SB.5.3.2. kazanımı ile ilgili 3 etkinlik hazırlanmıştır. Bu üniteye özlü sözleri yorumlayalım kısmı ile ilgili etkinlik bulunmamaktadır. Hazırlık çalışması ve sıra sizde etkinlikleri bütün kazanımlarda kullanılırken; düşünelim tartışalım çalışmalarında sadece SB.5.3.2. ve SB.5.3.5. kazanımları ile ilgili etkinlik hazırlanmıştır. Görseli yorumlayalım çalışmalarında sadece SB.5.3.1. ve SB.5.3.4. kazanımları ile ilgili etkinlik hazırlanmıştır. Araştırılabilir paylaşım çalışmalarında sadece SB.5.3.5. kazanım ile ilgili etkinlik hazırlanmamıştır.

Tablo 6.

Bilim, Teknoloji ve Toplum Öğrenme Alanında Yer Alan Kazanımların Ders Kitabındaki Bilim, Teknoloji ve Toplum Ünitesindeki Etkinliklere Dağılımı

Etkinlik	Kazanım				
	5.4.1.	5.4.2.	5.4.3.	5.4.4.	5.4.5.
Ünite değerlendirme çalışmaları					
Doğru-Yanlış	1	2	2	1	1
Boşluk Doldurma	3	1	-	2	1
Tablo Doldurma	1	-	-	-	-
Çoktan Seçmeli	1	1	4	2	2
Açık Uçlu Sorular	-	2	2	2	1
Eşleştirme	-	-	-	-	-
Sınıflandırma	-	-	-	-	-
TOPLAM	6	6	8	7	5
Ünite içinde yer alan öğrenme etkinlikleri					
Hazırlık Çalışması	1	1	1	1	1
Düşünelim Tartışalım	2	1	-	1	-
Sıra Sizde	1	1	1	1	1
Özlü sözleri yorumlayalım	-	-	-	1	-
Araştırılabilir Paylaşım	-	-	-	1	1
Görseli Yorumlayalım	-	-	-	-	-
TOPLAM	4	3	2	5	3

Tabloda “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ünitesinin, programda yer alan kazanımlar ile ünite sonu değerlendirme çalışmalarının ve ünite içinde yer alan öğrenme etkinliklerinin dağılımı yer almaktadır. Ders kitabında yer alan “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ünitesi ile ilgili etkinliklerin toplamına bakıldığında en fazla etkinlik SB.5.4.4. kazanımı (12) ile ilgili olduğu görülmektedir. Daha sonra sırayla SB.5.4.1. ve SB.5.4.3. kazanımları (10) ikinci, SB.5.4.2. kazanımı (9) üçüncü ve son olarak da SB.5.4.5. kazanımı (8) dördüncü sırada yer almaktadır.

Ünite sonu değerlendirme çalışmalarında 8 etkinlik ile SB.5.4.3. kazanımı (Sanal ortamı kullanırken güvenlik kurallarına uyar) en fazla etkinlik bulunan kazanımdır. İkinci sırada 7 etkinlik ile SB.5.4.4. kazanımı (Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler); üçüncü sırada 6’şar etkinlik ile SB.5.4.1. (Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır) ve SB.5.4.2. (Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular) kazanımları; dördüncü sırada 5 etkinlik ile SB.5.4.5. kazanım (Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır) yer alır. Bu üniteye eşleştirme ve sınıflandırma etkinliği hazırlanmamıştır. Doğru-yanlış ve çoktan seçmeli sorular bütün kazanımlar ile ilgili hazırlanmıştır. Boşluk doldurma soruları bütün kazanımlar ile ilgili hazırlanırken SB.5.4.3. kazanımı ile ilgili soru yoktur. Diğer ünitelerde her kazanım için açık uçlu soru verilirken, bu üniteye SB.5.4.1. kazanımı ile ilgili soru bulunmamaktadır. Tablo doldurma türünde sadece SB.5.4.1. kazanımı ile ilgili etkinlik hazırlanmıştır.

Ünite içinde yer alan öğrenme etkinliklerinde 5 etkinlik ile SB.5.4.4. kazanımı en fazla bulunmaktadır. İkinci sırada 4 etkinlik ile SB.5.4.1. kazanımı üçüncü sırada SB.5.4.2. ve SB.5.4.5. kazanımı; dördüncü sırada ise SB.5.4.3. kazanımı yer alır. Hazırlık çalışması ve sıra sizde etkinlikleri bütün kazanımlarla ilgili hazırlanırken, görseli yorumlayalım etkinliği bulunmamaktadır. Düşünelim tartışalım etkinliğinde SB.5.4.1. kazanımı, SB.5.4.2. kazanımı ve SB.5.4.3. kazanımı ile ilgili sorular bulunmaktadır. Özlü sözleri yorumlayalım etkinliğinde SB.5.4.4. kazanımı ile ilgili soru yer almaktadır. Araştırılabilir paylaşım etkinliğinde SB.5.4.4. ve SB.5.4.5. kazanımları ile ilgili sorular yer almaktadır.

Tablo 7.

Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanında Yer Alan Kazanımların Ders Üretim, Dağıtım ve Tüketim Ünitesindeki Etkinliklere Dağılımı

Etkinlik	Kazanım					
	5.5.1.	5.5.2.	5.5.3.	5.5.4.	5.5.5.	5.5.6.
Ünite değerlendirme çalışmaları						
Doğru-Yanlış	2	-	1	2	1	1
Boşluk Doldurma	-	3	-	2	1	2
Tablo Doldurma	-	-	1	1	-	-
Çoktan Seçmeli	2	1	2	1	2	2
Açık Uçlu Sorular	1	1	1	1	1	1
Eşleştirme	-	-	-	-	-	-
Sınıflandırma	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	5	5	5	7	5	6
Ünite içinde yer alan öğrenme etkinlikleri						
Hazırlık Çalışması	1	1	1	1	1	1
Düşünelim Tartışalım	-	-	1	1	1	1
Sıra Sizde	2	1	1	1	1	1
Özlü sözleri yorumlayalım	-	-	-	-	1	-
Araştırılmalı Paylaşalım	1	1	-	-	1	-
Görseli Yorumlayalım	-	-	1	-	-	-
TOPLAM	4	3	4	3	5	3

Tabloda “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ünitesinin, programda yer alan kazanımlar ile ünite sonu değerlendirme çalışmalarının ve ünite içinde yer alan öğrenme etkinliklerinin dağılımı yer almaktadır. Ders kitabında yer alan “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ünitesi ile ilgili etkinliklerin toplamına bakıldığında en fazla etkinlik SB.5.5.4 ve SB.5.5.5. kazanımları (10) ile ilgili olduğu görülmektedir. Daha sonra sırayla SB.5.5.1., SB.5.5.3. ve SB.5.5.6 kazanımları (9) ikinci v SB.5.5.2 kazanımı (8) üçüncü sırada yer almaktadır.

Ünite sonu değerlendirme çalışmalarında 7 etkinlik ile SB.5.5.4 kazanımı (Temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder) en fazla etkinlik bulunan kazanımdır. İkinci sırada 6 etkinlik ile SB.5.5.6 kazanımı (Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır); üçüncü sırada 5’er etkinlik ile SB.5.5.1 (Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder), SB.5.5.2 (Yaşadığı yer ve çevresindeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanıır), SB.5.5.3. (Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin, insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder) ve SB.5.5.5. (İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir) yer almaktadır. Bu ünite de eşleştirme ve sınıflandırma etkinliklerine yer verilmemiştir. Çoktan seçmeli ve açık uçlu sorularda bütün kazanımlar ile ilgili sorular yer almaktadır. Doğru-yanlış sorularında sadece SB.5.5.2. kazanım ile ilgili soruya yer verilmemiştir. Boşluk doldurma sorularında SB.5.5.1. ve SB.5.5.3. kazanımları ile ilgili sorular bulunmamaktadır.

Ünite içinde yer alan öğrenme etkinliklerinde 5 etkinlik ile SB.5.5.5. kazanımı en fazla bulunmaktadır. İkinci sırada 4’er etkinlik ile SB.5.5.1. ve SB.5.5.3. kazanımları; üçüncü sırada 3’er etkinlik ile SB.5.5.2., SB.5.5.4 ve SB.5.5.6. kazanımları yer almaktadır. Bu ünite de hazırlık çalışmaları ve sıra sizde etkinliklerinde bütün kazanımlar ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Düşünelim tartışalım etkinliğinde SB.5.5.1. ve SB.5.5.2. kazanımlarıyla ilgili sorulara yer verilmemiştir. Özlü sözleri yorumlayalım etkinliğinde sadece SB.5.5.4. kazanımı ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Araştırılmalı paylaşalım etkinliğinde SB.5.5.1., SB.5.5.2. ve SB.5.5.5. kazanımları ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Görseli yorumlayalım etkinliğinde sadece SB.5.5.3. kazanımı ile ilgili soruya yer verilmiştir.

Tablo 8.

Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanında Yer Alan Kazanımların Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Ünitesindeki Etkinliklere Dağılımı

Etkinlik	Kazanım			
	5.6.1.	5.6.2.	5.6.3.	5.6.4.
Ünite değerlendirme çalışmaları				
Doğru-Yanlış	2	2	2	2
Boşluk Doldurma	2	3	2	1
Tablo Doldurma	-	-	-	-
Çoktan Seçmeli	4	3	3	1
Açık Uçlu Sorular	1	1	1	1
Eşleştirme	-	-	1	-

Tablo 8 (devamı).

Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanında Yer Alan Kazanımların Ders Kitabındaki Etkin Vatandaşlık Ünitesindeki Etkinliklere Dağılımı

Etkinlik	Kazanım			
	5.6.1.	5.6.2.	5.6.3.	5.6.4.
Ünite değerlendirme çalışmaları				
Sınıflandırma	-	-	-	-
TOPLAM	9	9	9	5
Ünite içinde yer alan öğrenme etkinlikleri				
Hazırlık Çalışması	1	1	1	1
Düşünelim Tartışalım	1	-	-	-
Sıra Sizde	1	1	2	2
Özlü sözleri yorumlayalım	-	-	-	1
Araştırma Paylaşalım	2	1	1	-
Görseli Yorumlayalım	-	-	-	-
TOPLAM	5	3	4	4

Tabloda “Etkin vatandaşlık” ünitesinin, programda yer alan kazanımlar ile ünite sonu değerlendirme çalışmalarının ve ünite içinde yer alan öğrenme etkinliklerinin dağılımı yer almaktadır. Ders kitabında yer alan “Etkin vatandaşlık” ünitesi ile ilgili etkinliklerin toplamına bakıldığında en fazla etkinlik SB.5.6.1. kazanımı (14) ile ilgili olduğu görülmektedir. Daha sonra sırayla SB.5.6.3. kazanımı (13) ikinci, SB.5.6.2. kazanımı (12) üçüncü ve SB.5.6.4. kazanımı (9) dördüncü sırada yer almaktadır.

Ünite sonu değerlendirme çalışmalarında 9’ar etkinlik ile SB.5.6.1. (Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar ile bu ihtiyaçların karşılanması için hizmet veren kurumları ilişkilendirir), SB.5.6.2. (Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklar) ve SB.5.6.3. kazanımları (Temel hakları ve bu hakları kullanmanın önemini açıklar) en fazla etkinlik bulunan kazanımdır. İkinci sırada 5 etkinlik ile SB.5.6.4. kazanımı (Millî egemenlik ve bağımsızlık sembollerimizden Bayrağımıza ve İstiklâl Marşına değer verir) yer alır. Bu üniteye doğru-yanlış, boşluk doldurma, çoktan seçmeli ve açık uçlu sorularda kazanımların hepsi yer alırken; tablo doldurma, sınıflandırma çalışmalarına hiç yer verilmemiştir. Eşleştirme çalışmalarında ise sadece SB.5.6.3. kazanımı ile ilgili sorular bulunmaktadır.

SB.5.6.1. kazanımı ünite içinde yer alan öğrenme etkinliklerinde en fazla (5 etkinlikte) bulunan kazanımdır. İkinci sırada 4’er etkinlik ile SB.5.6.3. ve SB.5.6.4. kazanımları yer alır. Üçüncü sırada ise 3 etkinlik ile SB.5.6.2. kazanımı yer alır. Bu üniteye hazırlık çalışmaları, sıra sizde etkinliklerinde tüm kazanımlarla ilgili sorulara yer verilirken; görseli yorumlayalım etkinliğine hiç yer verilmemiştir. Düşünelim tartışalım etkinliklerinde sadece SB.4.6.1. kazanımı ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Araştırma paylaşalım etkinliklerinde tüm kazanımlarla ilgili sorulara yer verilirken sadece SB.5.6.4. kazanımı ile ilgili sorulara yer verilmemiştir.

Tablo 9.

Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanında Yer Alan Kazanımların Ders Kitabındaki Küresel Bağlantılar Ünitesindeki Etkinliklere Dağılımı

Etkinlik	Kazanım			
	5.7.1.	5.7.2.	5.7.3.	5.7.4.
Ünite değerlendirme çalışmaları				
Doğru-Yanlış	1	4	2	1
Boşluk Doldurma	-	2	2	4
Tablo Doldurma	-	-	-	1
Çoktan Seçmeli	-	2	2	2
Açık Uçlu Sorular	1	1	1	1
Eşleştirme	-	-	-	-
Sınıflandırma	-	-	-	-
TOPLAM	2	9	7	9
Ünite içinde yer alan öğrenme etkinlikleri				
Hazırlık Çalışması	1	1	1	1
Düşünelim Tartışalım	-	1	1	-
Sıra Sizde	2	1	1	1
Özlü sözleri yorumlayalım	-	-	-	-
Araştırma Paylaşalım	1	-	-	1
Görseli Yorumlayalım	-	-	-	-
TOPLAM	4	3	3	3

Tabloda “Küresel Bağlantılar” ünitesinin, programda yer alan kazanımlar ile ünite sonu değerlendirme çalışmalarının ve ünite içinde yer alan öğrenme etkinliklerinin dağılımı yer almaktadır. Ders kitabında yer alan “Küresel Bağlantılar” ünitesi ile ilgili etkinliklerin toplamına bakıldığında en fazla etkinlik SB.5.7.2. ve SB.5.7.4 kazanımları (12) ile ilgili olduğu görülmektedir. Daha sonra sırayla SB.5.7.3. kazanımı (10) ikinci, SB.5.7.1. kazanımı (6) üçüncü sırada yer almaktadır.

Ünite sonu değerlendirme çalışmalarında 9’ar etkinlik ile SB.5.7.2. (Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır) ve SB.5.7.4. (Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir) kazanımları en fazla etkinlik bulunan kazanımlardır. İkinci sırada ise 7 etkinlik ile SB.5.7.3. kazanımı (Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar); üçüncü sırada ise 2 etkinlik ile SB.5.7.1. kazanımı (Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır) yer alır. Bu üniteye doğru-yanlış ve açık uçlu sorularda bütün kazanımlara ait sorular yer alırken; özlü sözleri yorumlayalım ve görseli yorumlayalım çalışmalarına hiç yer verilmemiştir. Düşünelim tartışalım çalışmalarında SB.5.7.2. ve SB.5.7.3. kazanımları ile ilgili sorular bulunurken; araştırılmalı paylaşılmalı çalışmalarında SB.5.7.1. ve SB.5.7.4. kazanımları ile ilgili sorulara yer verilmiştir.

Ünite içinde yer alan öğrenme etkinliklerinde 4 etkinlik ile SB.5.7.1. kazanımı en fazla etkinlik bulunan kazanımdır. İkinci sırada ise SB.5.7.2. kazanımı, SB.5.7.3. ve SB.5.7.4. kazanımları yer alır. Ünite hazırlık çalışması ve sıra sizde çalışmalarında bütün kazanımlar ile ilgili sorular yer alırken; özlü sözleri yorumlayalım ve görseli yorumlayalım çalışmalarına yer verilmemiştir. Düşünelim tartışalım etkinliklerinde SB.5.7.2. ve SB.5.7.3. kazanımlarına ait sorular yer almaktadır. Araştırılmalı paylaşılmalı etkinliklerinde SB.5.7.1. ve SB.5.7.4. kazanımları ile ilgili sorulara yer verilmiştir.

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Ders kitapları hazırlanırken kazanım ile konu, kitapta yer alan ölçme ve değerlendirme soruları ve etkinlik ilişkisine önem verilmektedir. Bu açıdan bakıldığında yeni programa göre hazırlanan ders kitaplarının önceki yıllarda hazırlanan ders kitaplarından farkı, çalışma kitabının olmamasından da kaynaklı olarak, işlenen konudan hemen sonra öğrenmeyi pekiştirebilmek için etkinliklerin bulunmasıdır ve bu durum öğrencide öğrenebilirliği olumlu şekilde etkileyen bir özellik olmuştur (Demir & Atasoy, 2018). Bu araştırma ile amaçlanan, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yer alan kazanımların, 2019-2020 öğretim yılında okutulan 5. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki ünite sonu değerlendirme çalışmalarında ve ünite içinde yer alan etkinliklerde ne düzeyde bulunduğunu ortaya koymaktır.

Araştırmanın bulgularından yola çıkılarak, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’ndaki 5. sınıf kazanımları ile 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan konular incelendiğinde her kazanım için bir konunun yer aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan bu araştırmanın sonucunda, ünitelerde verilmesi planlanan tüm kazanımlarla ilgili öğrenme etkinlikleri ve ünite sonu çalışmalarının hazırlanmış olduğu sonucuna varılmıştır. Ertürk ve Güler (2017) tarafından yapılan araştırmada 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarına yönelik öğretmen görüşleri alınmıştır. Bu araştırma sonucunda öğretmenler, ölçme ve değerlendirme sorularının kapsam geçerliliği bakımından kısmen yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında toplam 352 tane ünite sonu değerlendirme çalışması ve ünite içinde yer alan etkinlik tespit edilmiştir. Ders kitabında yer alan ünite içi öğrenme etkinlikleri ve ünite sonu değerlendirme çalışmalarının kullanım sıklıklarına bakıldığında, bazı etkinliklere ve soru türlerine daha çok yer verilirken, bazılarında ise ya hiç yer verilmediği ya da çok az yer verildiği görülmektedir. Ünite sonu değerlendirme çalışmaları ve ünite içinde yer alan etkinlikler türlerine göre incelendiğinde ise çoktan seçmeli, boşluk doldurma, doğru-yanlış, açık uçlu soru türlerine daha çok yer verildiği görülmektedir. Ertürk ve Güler (2017) tarafından yapılan araştırmada 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarına yönelik öğretmen görüşleri alınmıştır. Bu araştırmada 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan ölçme ve değerlendirme sorularının yeterli olduğu, ayrıca yeterli düzeyde farklı soru türünün de bulunduğu ortaya konulmuştur. Karagözoğlu’nun (2020) araştırmasında öğretmen, öğrenci ve velilerin 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarına ilişkin görüşleri alınmıştır. Önceki araştırmanın aksine bu araştırmada öğrenciler ünite sonu değerlendirme çalışmalarının tekdüze olduğunu, farklılık göstermediğini; veliler, ünite sonunda verilen değerlendirme sorularının kısmen farklılık gösterdiğini; öğretmenler ise, ünite sonu değerlendirme sorularının kısmen çeşitlilik gösterdiğini belirtmişlerdir. İşbilir (2019) 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının değerlendirilmesine yönelik öğretmen görüşü almıştır. Bu araştırmanın sonucunda öğretmenlerin ölçme değerlendirme sorularında yeterli düzeyde farklılık olduğunu belirttikleri ortaya konulmuştur. Deniz (2019) de çalışmasında Sosyal Bilgiler ders kitaplarına dair görüş almıştır. Araştırma sonucunda ders kitabında yer alan ölçme değerlendirme sorularının oldukça yeterli düzeyde çeşitlilik gösterdiği ortaya konulmuştur.

Ders kitaplarında bulunan etkinlikler ile öğretim programında bulunan kazanımları gerçekleştirmek amaçlanır. Bu nedenle, etkinlikler hazırlanırken, üniteye kazandırılması amaçlanan kazanım sayısı ve içeriği dikkate alınmalıdır. Dolayısıyla ilk olarak 5. sınıf Sosyal Bilgiler ünitelerinde bulunan etkinlik oranları ortaya konulmuştur. Araştırma

kapsamında incelenen ortaokul 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında toplam 352 etkinlik bulunmaktadır. Etkinliklerin ders kitabında yer alan ünitelere dağılımına bakıldığında, en fazla etkinliğin “Kültür ve Miras” ünitesinde, en az etkinliğin ise “Küresel Bağlantılar” ünitesinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda yer alan 5. sınıf kazanımlarının ünitelere dağılımında ise en fazla kazanım “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanındadır. En az kazanım ise “Birey ve Toplum, Etkin Vatandaşlık, Küresel Bağlantılar” öğrenme alanlarında yer almaktadır. Bu açıdan bakıldığında en fazla kazanıma sahip olan “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ünitesinin, etkinlik sayısının da fazla olması beklenirken bu konuda üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. En az kazanıma sahip ünitelerden biri olan “Küresel Bağlantılar” ünitesinin ise etkinlik sayısı bakımından sonda yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Karagözoğlu (2020) 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları hakkında öğretmen, öğrenci ve veli görüşü almıştır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, öğrenciler, ünite sonunda verilen değerlendirme sorularının, kazanımlara ulaştırabilme konusunda kısmen yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Veliler, soruların çocukların ünite verilen kazanımları elde edebilmeleri için yeterli olduğunu; öğretmenler ise kazanımları ölçme konusunda kısmen yeterli olduğunu belirtmişlerdir. İşbilir (2019) 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının değerlendirilmesine yönelik öğretmen görüşlerini almıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulardan yola çıkılarak ölçme değerlendirme sorularının kapsam geçerliliği bakımından yeterli düzeyde olduğu ortaya konulmuştur. Ders kitabının genel anlamda yeterli olduğu sonucuna ulaşılan araştırmada bunun sebebi olarak 2018 yılında güncellenen bu ders kitabının alanında uzman kişilerden oluşan bir komisyon tarafından değerlendirilmesi gösterilmektedir. Aynı şekilde Alakaş’ın (2019) yapmış olduğu araştırmada da Sosyal Bilgiler ders kitabında bulunan ünite sonu değerlendirme sorularının ünite kazanımları ölçecek nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Deniz (2019) araştırmasında Sosyal Bilgiler ders kitaplarına dair görüş almıştır. Bu araştırma sonucunda ölçme değerlendirme sorularının yeterli düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Genel anlamda ünitelerdeki etkinlik oranları ortaya konulduktan sonra ünite bazında etkinlik oranları kazanımlara göre belirlenmiştir. 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki “Birey ve Toplum” ünitesindeki etkinlikler incelendiğinde, en fazla etkinliğin “SB.5.1.3. Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır.” kazanımı ile ilgili olarak hazırlandığı görülmektedir. En az etkinlik ise, “SB.5.1.1. Türkiye Cumhuriyeti’nin etkin bir vatandaşı olarak kendi gelişimine katkısını fark eder.” ve “SB.5.1.2. Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar.” kazanımları ile ilgili hazırlanmıştır. Buradan hareketle “Birey ve Toplum” ünitesinde “hak ve sorumluluklarımız” konusuna daha çok önem verildiği söylenebilir. Ünite sonu değerlendirme çalışmaları ile ünite içinde yer alan öğrenme etkinliklerine bakıldığında en fazla, doğru-yanlış ve boşluk doldurma soru türlerine yer verildiği dikkat çekmektedir. Bunun yanında eşleştirme, sınıflandırma, görseli yorumlama çalışmalarına hiç yer verilmediği görülmektedir.

5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki “Kültür ve Miras” ünitesindeki etkinlikler incelendiğinde en fazla etkinliğin “SB.5.2.1. Somut kalımlarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkıları fark eder.” kazanımı ile ilgili hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır. En az etkinlik ise “SB.5.2.4. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder.” ve “SB.5.2.5. Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihi gelişimini değerlendirir.” kazanımları ile ilgili hazırlanmıştır. Buradan hareketle “Kültür ve Miras” ünitesinde “Uygarlıkları Öğreniyorum” konusuna daha çok önem verildiği söylenebilir. Etkinlik türleri incelendiğinde ise en fazla, çoktan seçmeli soru türlerine yer verildiği görülmektedir. Ayrıca bu ünite de görseli yorumlayalım çalışmasına hiç yer verilmemiştir.

5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” ünitesindeki etkinlikler incelendiğinde en fazla etkinlik “SB.5.3.3. Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.” kazanımı ile ilgili hazırlandığı görülmektedir. En az etkinlik ise “SB.5.3.2. Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.” ve “SB.5.3.4. Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.” kazanımları ile ilgili hazırlanmıştır. Buradan hareketle bu ünite de “Nüfus ve Yerleşme” konusuna daha çok önem verildiği söylenebilir. Kullanılan etkinlik türlerine bakıldığında ise en fazla çoktan seçmeli soru türlerine yer verildiği görülmektedir. Ayrıca eşleştirme, sınıflandırma ve özlü sözleri yorumlayalım çalışmalarına hiç yer verilmediği görülmektedir.

5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki “Bilim, Teknoloji ve Toplum” ünitesinde yer alan etkinlikler incelendiğinde en fazla etkinlik “SB.5.4.4. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler.” kazanımı ile ilgili hazırlanmıştır. En az etkinlik ise “SB.5.4.5. Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.” kazanımı ile ilgili hazırlanmıştır. Buradan hareketle “Bilim İnsanlarının Ortak Özellikleri” konusuna daha çok önem verildiği söylenebilir. Kullanılan etkinlik türlerine bakıldığında ise, en fazla çoktan seçmeli soru türüne yer verildiği görülmektedir. Ayrıca eşleştirme, sınıflandırma ve görseli yorumlayalım çalışmalarına hiç yer verilmediği görülmektedir.

5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” ünitesinde yer alan etkinlikler incelendiğinde en fazla etkinlik “SB.5.5.4. Temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder.” kazanımı ile ilgili hazırlanmıştır. En az etkinlik ise “SB.5.5.2. Yaşadığı yer ve

çevresindeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanır.” kazanımı ile ilgili hazırlanmıştır. Buradan hareketle “Üretim, Dağıtım ve Tüketim Ağı” konusuna daha çok önem verildiği söylenebilir. Kullanılan etkinlik türlerine bakıldığında ise, en fazla çoktan seçmeli soru türüne yer verildiği görülmektedir. Ayrıca eşleştirme ve sınıflandırma çalışmalarına hiç yer verilmediği görülmektedir.

5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki “Etkin Vatandaşlık” ünitesinde yer alan etkinlikler incelendiğinde en fazla etkinlik “SB.5.6.1. Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar ile bu ihtiyaçların karşılanması için hizmet veren kurumları ilişkilendirir.” kazanımı ile ilgili hazırlanmıştır. En az etkinlik ise “SB.5.6.4. Millî egemenlik ve bağımsızlık sembollerimizden Bayrağımıza ve İstiklâl Marşına değer verir.” kazanımı ile ilgili hazırlanmıştır. Buradan hareketle “Halka Hizmet Veren Kurumlar” konusuna daha çok önem verildiği söylenebilir. Kullanılan etkinlik türlerine bakıldığında ise, en fazla çoktan seçmeli soru türüne yer verildiği görülmektedir. Ayrıca sınıflandırma ve görsel yorumlayalım çalışmalarına hiç yer verilmediği görülmektedir.

5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki “Küresel Bağlantılar” ünitesinde yer alan etkinlikler incelendiğinde en fazla etkinlik “SB.5.7.2 Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır.” ve “SB.5.7.4 Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.” kazanımları ile ilgili hazırlanmıştır. En az etkinlik ise “SB.5.7.1. Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.” kazanımı ile ilgili hazırlanmıştır. Buradan hareketle “Ekonomik İlişkilerde Teknoloji” ve “Ortak Mirasımız” konularına daha çok önem verildiği söylenebilir. Kullanılan etkinlik türlerine bakıldığında ise, en fazla doğru-yanlış ve boşluk doldurma soru türlerine yer verildiği görülmektedir. Ayrıca eşleştirme, sınıflandırma ve görsel yorumlayalım çalışmalarına hiç yer verilmediği görülmektedir.

Yapılan araştırma sonucunda ders kitabında, 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'ndaki bazı kazanımlar ile ilgili bir etkinlik bulunurken bazıları ile ilgili ise birden fazla etkinlik hazırlandığı görülmektedir. Bunun yanında bazı kazanımlar ile ilgili öğrenme etkinliklerine ünite içinde rastlanırken, ünite sonu değerlendirme çalışmalarında hiç rastlanmamıştır. Bu durumun tersi de geçerlidir. Bazı kazanımların içeriğinin bir kısmına yönelik etkinlik varken, bir kısmına yönelik etkinlik bulunmamaktadır. Bazı ünitelerde etkinlikler kazanım sıralamasına göre hazırlanırken, bazı ünitelerde ise sıralamanın dikkate alınmadığı görülmektedir. Etkinlikler, türleri bakımından incelendiğinde ise bazı ünitelerde birkaç tür etkinlik bulunduğu, bazı ünitelerde tek tip etkinlikler olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, 5.sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı ünite içi öğrenme etkinlikleri ile ünite sonu değerlendirme çalışmalarının genel anlamda yeterli olduğu, fakat bazı eksikliklerinin bulunduğu söylenebilir. Öğrenci çalışma kitaplarının, öğretmen kılavuz kitaplarının kaldırıldığı bu sistemde ders kitaplarının etkinlik açısından, kazanımları karşılayabilecek nitelikte olması önemlidir. Bu kapsamda ders kitabındaki eksikliklerin giderilmesi konusunda yapılan inceleme sonucunda ortaya konulan bulgulara da dayanılarak getirilebilecek öneriler şunlardır:

- 1- Üst düzey düşünme becerisi kazandırmak için ders kitaplarında kullanılan soru türleri öğrenciyi yorum yapmaya sevk edecek, ona eleştirel düşünme becerisi kazandıracak türden olmalıdır.
- 2- Ders kitaplarında ünite içindeki öğrenme etkinlikleri ile ünite sonu değerlendirme çalışmalarının sayıları artırılabilir.
- 3- Etkinlikler hazırlanırken, ünite kazandırılması hedeflenen kazanımlar ile ilgili eşit oranda soru hazırlanmalıdır.
- 4- Etkinliklerde yer alan soru türleri, etkinlik türleri çeşitlendirilmelidir.
- 5- Bu çalışmada, 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan ünite içi öğrenme etkinlikleri ile ünite sonu değerlendirme çalışmaları incelenmiştir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları da bu kapsamda incelenebilir. Bu sayede araştırmanın kapsamı genişletilebilir.
- 6- Araştırma sonuçları ile ilgili, öğretmen ve öğrenci görüşleri alınabilir.

KAYNAKÇA

- Akpınar, M. (2013). Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki etkinlikler hakkındaki görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 338-346.
- Alakaş, Y. (2019). *Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitaplarının öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi: Afyonkarahisar örneği* [Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Cansız Aktaş, M. (2015). Nitel veri toplama araçları. M. Metin (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (ss. 337-371). Pegem Akademi.
- Demir, M. K., Tutkun, T., Şahin, Ç. & Genç, S. (2014). Sosyal Bilgiler etkinliklerinin eleştirel düşünmeye uygunluğu. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 217-229. <http://doi:10.12780/UUSBD288>
- Demir, Y. & Atasoy, E. (2018). 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının (2017) değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 753-780. <https://doi.org/10.19171/uefad.505647>
- Demirel, Ö. & Kiroğlu, K. (2006). Eğitim ve ders kitapları. Ö. Demirel & K. Kiroğlu (Ed.), *Konu alanı ders kitabı incelemesi* içinde (2. baskı, ss. 1-11). Pegem Akademi.
- Deniz, R. (2019). *5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Tokat ili örneği)* [Yüksek Lisans Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Ertürk, M. & Güler, E. (2017). 5. 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi (Muğla ili örneği). *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2017(8), 64-76.
- Fidan, S., Çelen, S. & Kanat, M. H. (2018). 2017 programına göre hazırlanan Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabının öğrenme etkinlikleri açısından değerlendirilmesi. *International Journal of Social Science Research*, 7(2), 326-350.
- Gülersoy, A. E. (2012). İdeal ders kitabı arayışında Sosyal Bilgiler ders kitaplarının bazı özellikler açısından incelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE)*, 2(1), 8-26.
- İşbilir, F. O. (2019). *5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Karagözoğlu, N. (2020). *Sosyal Bilgiler ders kitaplarının değerlendirilmesi*. İksad yayınevi.
- Keleş, T. (2008). *MEB 2005 öğretim programına göre hazırlanan 9. sınıf Matematik ders kitaplarının değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Kerpiç, A. (2011). *Etkinlik tasarım prensipleri çerçevesinde 7. sınıf matematik ders kitabı etkinliklerinin değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı. <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686-SOSYAL%20B%20C4%BOLG%20C4%BOLER%20C3%96%20C4%9ERET%20C4%B0M%20PROGRAM%20I%20.pdf>
- Oran, M. & Karalı M. A. (2019). Ortaokul 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı değerlendirme sorunlarının Bloom taksonomisinde bilişsel alan basamaklarına göre incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 88-104.
- Şahin, E. (2018). *Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabı*. Ankara: Anadol Yayıncılık.
- Şirin, E. T. (2012). *Sosyal Bilgiler eğitiminde kullanılan ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki etkinliklerin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Ulutaş, B. (2015). Doküman analizi. F. N. Seggie & Y. Bayyurt (Ed.), *Nitel araştırma yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları* içinde (ss. 279-297). Anı Yayıncılık.
- Uymaz, M. & Çalışkan, H. (2019). Öğretmen yapımı Sosyal Bilgiler dersi sınav sorularının soru türleri ve kapsam geçerliğine göre incelenmesi. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 5(10), 77-113.
- Ünsal, Y. & Güneş, B. (2002). Bir kitap inceleme çalışması örneği olarak MEB ilköğretim 4. sınıf fen bilgisi ders kitabına fizik konuları yönünden eleştirel bir bakış. *G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(3), 107-120.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112), 7-17.
- Yıldırım, A. & Şimşek H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

The textbook is a printed teaching tool used for learning purposes, prepared in accordance with the objectives, content, teaching-learning process and assessment-evaluation elements of the curriculum. Textbooks are one of the tools designed for a particular lesson. In other words, they are the basic resources that contain the necessary content in the teaching of a course and prepared in accordance with a certain grade level. Education programs are taken into consideration while preparing the content. The acquisitions found in the teaching programs are systematically included in the textbook. From this point of view, it can be said that textbooks are one of the important lesson tools that can be used in the learning-teaching process. As a matter of fact, textbooks are the most used teaching tool in schools. This situation further increases the importance of textbooks.

Learning activities constitute the most important and effective part of the textbooks. With the learning activities, students participate actively in the lesson. It is ensured by learning activities that students make permanent what they have learned with their own experiences. Learning activities should be oriented towards the gains in the curriculum. In this way, the gains that should be given to the student are provided to the student in a planned and controlled manner.

The end-of-unit evaluation studies of textbooks are important in evaluating whether the objectives to be given in the unit have been acquired by students or not. In this way, feedback is provided to the teacher about the effectiveness and efficiency of the learning-teaching process. The teacher also provides the opportunity to see the deficiencies in the students and correct them.

The aim of this research is to reveal the level of the achievements in the 2018 Social Studies curriculum in the end-of-unit assessment studies in the 5th Grade Social Studies textbook taught in the 2019-2020 academic year and in the learning activities within the unit.

2. METHOD

This study, which was conducted to determine the ratio of learning activities in the unit in 5th grade Social Studies textbooks and end-of-unit assessment studies to the learning outcomes in the learning program, was designed in accordance with the qualitative research method. Qualitative research uses information gathering methods such as observation, interview and document analysis. Document analysis was used as a data collection tool. Document review is the analysis of written documents containing information about the subjects to be researched. The document examined was limited to the 5th grade Social Studies textbook written by Erhan Şahin, published by Anadol Publishing.

In this study, learning activities and end-of-unit evaluation studies for each unit were matched with the learning outcomes in the curriculum. After determining which achievement is related to each activity and problem in the book, the efficiency-attainment rates were reflected in the table. Later, the learning activities in the unit and the ratio of end-of-unit evaluation studies to the outcomes were presented.

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

Based on the findings of the research, when the 5th grade outcomes in the 2018 Social Studies course curriculum and the subjects included in the 5th grade Social Studies textbook were examined, it was determined that there was a subject for each outcome. In addition, as a result of this research, it was concluded that all learning activities and end-of-unit studies were prepared in the unit related to all acquisitions planned to be given in the units. In the 5th grade Social Studies textbook, a total of 352 end-of-unit assessment studies and activities in the unit were determined. When we look at the frequency of use of in-unit learning activities and end-of-unit evaluation studies in the textbook, some activities and question types are given more space, while some of them are either not included at all or very little. When the end-of-unit evaluation studies and activities in the unit are examined according to their types, it is seen that multiple choice, gap-filling, true-false and open-ended question types are used more.

There are a total of 352 activities in the 5th grade Social Studies textbook examined within the scope of the research. When looking at the distribution of the units in the textbook, the most activities are in the "Culture and Heritage" unit; It was concluded that the least activity was in the "Global Connections" unit. Considering the distribution of the 5th grade achievements in the Social Studies curriculum, the highest number of achievements is in the "Production, Distribution and Consumption" learning area. The least achievement is in the learning areas "Individual and Community, Active Citizenship, Global Connections". From this point of view, it is seen that the "Production, Distribution and Consumption" unit, which has the most gains, is in the third place, while the number

of activities is expected to be higher. It is concluded that the “Global Connections” unit, which is one of the units with the least gains, has the lowest number in terms of number of activities.

In general terms, after the efficiency rates of the units have been revealed, the unit-based efficiency rates have been determined according to the gains. When the activities in the “Individual and Society” unit in the 5th grade Social Studies textbook are examined, the most activities are SB.5.1.3. It has been prepared about the acquisition. If it is the least efficient, SB.5.1.1. and SB.5.1.2. It has been prepared about the achievements. When the activities in the "Culture and Heritage" unit were examined, it was concluded that the most activity was prepared for the acquisition of SB.5.2.1. The least activity was prepared for the gains of SB.5.2.4. and SB.5.2.5. When the activities in the unit "People, Places and Environments" are examined, the most activities SB.5.3.3. It is seen that it is prepared for its acquisition. The least efficient SB.5.3.2. and SB.5.3.4. It has been prepared about the achievements. When the activities in the "Science, Technology and Society" unit are examined, the most activities are SB.5.4.4. It has been prepared about the acquisition. The least efficient SB.5.4.5. It has been prepared about the achievements. When the activities in the "Production, Distribution and Consumption" unit are examined, the most efficiency was prepared for the acquisition of SB.5.5.4. The least efficiency was prepared for the acquisition of SB.5.5.2. When the activities in the "Effective Citizenship" unit are examined, the most activities are SB.5.6.1. It has been prepared about the acquisition. The least efficient SB.5.6.4. It has been prepared about the acquisition. When the activities in the "Global Connections" unit are examined, the most activity was prepared for the gains of SB.5.7.2 and SB.5.7.4, while the least activity was prepared for the acquisition of SB.5.7.1.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Bu araştırmada, “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Ayrıca araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Bu nedenle insanlardan veri toplanmamıştır.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Yazar 1: Araştırmanın tasarlanması, veri analizi, raporlaştırma, yöntemin belirlenmesi.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantı yoktur. Dolayısıyla araştırmada çıkar çatışması bulunmamaktadır.